

De Sociaal-Economische Raad
t.a.v. de heer Ir. W. Draijer
Postbus 90405
2509 LK DEN HAAG

Den Haag, 21 juni 2013

Betreft: Nationaal Energieakkoord

Geachte heer Draijer,

De onderhandelingen die moeten leiden tot een Nationaal Energieakkoord (NE) zijn de laatste fase ingegaan. De verwachtingen zijn hooggespannen. Nederland heeft op het gebied van duurzame energievoorziening een zorgwekkende achterstand ten opzichte van onze buurlanden, ondanks het feit dat technologie en implementatiekennis volop voorhanden zijn. Als wetenschappers baart dit ons grote zorgen: alle onderzoeken wijzen erop dat we nu echt een vastberaden begin moeten maken met de zo noodzakelijke duurzame energietransitie. Wij nemen daarom hierbij de vrijheid de SER en alle onderhandelende partijen op de valreep te wijzen op de resultaten die in onze ogen tenminste moeten worden geboekt, wil er sprake zijn van een succesvol akkoord.

1. Het Nationaal Energieakkoord verzilvert de potentie van duurzame decentrale energieopwekking.

De toekomst is aan lokaal opgewekte energie. Energiebeleid, wetgeving en belastingen worden in het NE dus zodanig aangepast dat decentrale duurzame opwekking makkelijker de markt op kan. Onzes inziens betekent dit dat het huidige systeem van energiebelasting fundamenteel gewijzigd moet worden, of dat daartoe tenminste de eerste stappen worden gezet. Hiervoor liggen voldoende realistische voorstellen op tafel. Bovendien moet het SER-akkoord het salderen van zelf opgewekte energie tenminste voor tien jaar vastleggen. Dan maken we maximaal gebruik van versnelling die al gaande is en gaan veel huishoudens hun eigen elektriciteit duurzaam opwekken. Er is geen gebrek aan wetenschappelijke inzichten, er is enkel gebrek aan moed te doen wat nodig is.

2. Het Nationaal Energieakkoord houdt vast aan het 16%-doel en ambitieuze doelen voor energiebesparing.

We ontkennen niet dat de verduurzaming van de energievoorziening vraagt om 'up front' investeringen. In verschillende media wordt echter een zeer eenzijdig negatief beeld geschetst, waarin er alleen aandacht is voor investeringskosten zonder inzicht te geven in de economische baten. Versnelling van de verduurzaming van de energieproductie is juist in deze tijd van lage economische groei de enige juiste beslissing. Een beslissing die ook uitstekend past bij de

ambities van het kabinet op het gebied van innovatie en het investeren in groei en werkgelegenheid. Een recent door SEO Economisch Onderzoek uitgevoerde studie toont dit overtuigend aan.¹

Vanuit wetenschappelijk perspectief kan bovendien worden gesteld dat Nederland het laatste decennium terrein aan het verliezen is omdat onze economie gebaseerd is en blijft op fossiele energie. Of het nu echter om snijbloemen, chipmachines of Dutch Design gaat: steeds vaker zullen internationale afnemers vragen hoe duurzaam de productie ervan is. Sneller dan we nu denken prijzen we ons straks uit de internationale markt omdat we geen antwoord hebben op een groeiende vraag naar duurzame producten.

Elke dag langer onderhandelen betekent maatschappelijk verlies. Hoe langer we wachten met het nemen van de juiste maatregelen, hoe hoger de kosten zijn. Al in 2007 waren er plannen voor het realiseren van 14% hernieuwbaar in 2020. Sinds die tijd zijn we blijven steken op circa 4,5% hernieuwbaar. Bij een eerdere start waren de kosten van deze doelstelling minimaal tien miljard euro lager uitgevallen. Nog langer achteraan bungelen levert Nederland alleen maar nadelen op, omdat we dan niet meer kunnen profiteren van de vernieuwingen en economische voordelen die uit een versnelde transitie naar duurzame energie voortkomen. In dat licht moet het NE dan ook niet inzetten op het ongelimiteerd bijstoken van gesubsidieerde biomassa. Wellicht ten overvloede citeren we in dit verband onze collega Maarten Hajer die er eerder deze week op wees dat biomassa geen goede investering in verduurzaming is omdat het economische kracht van ons land niet versterkt: “Hoogwaardige mest dient te worden ingezet voor de opkweek van gewassen en niet met subsidie te worden verbrand in de centrale in Moerdijk.”

3. Het Nationaal Energieakkoord bevat afspraken over tempo, financiering en verplichtingen met betrekking tot energiebesparing in de gebouwde omgeving.

Er is brede consensus over het feit dat er een enorme winst te behalen is met maatregelen die zich richten op energiebesparing in de gebouwde omgeving. Wij vragen ons echt af waarom de inzet van het NE 100% energieneutraliteit in 2050 is. De technische mogelijkheden om vastgoed energieneutraal te ontwikkelen op basis van een gezonde businesscase zijn er nu al volop. Er is geen reden om daar nog meer dan dertig jaar de tijd voor te nemen: neem dus nu concrete maatregelen die de investeringsdrempel verlagen, de bewoners en eigenaren ontzorgen en toekomstperspectief bieden voor marktpartijen om te investeren en opschaling mogelijk te maken.

Ook hier geldt dat de maatschappelijke rekening hoger wordt naarmate we de energietransitie in de gebouwde omgeving voor ons uitschuiven. Het als conservatief bekend staande Internationale Energie Agentschap zegt (IEA) in een recent verschenen rapport² dat de hoofdmoot (49%) van alle

¹ SEO Economisch Onderzoek; Duurzame Energie naar 16 procent, kosten en baten van een ambitieus energieprogramma; mei 2013.

² World Energy Outlook Special Report, Redrawing the Energy-Climate Map.

uitstootvermindering van broeikasgassen gerealiseerd kan worden door grote energiebesparingen, zowel in de gebouwde omgeving als de industrie. Dat kan volgens IEA met reeds bestaande technologie en tegen zeer acceptabele kosten, die onze economie niet schaden en zelfs groei mogelijk maken. Strenge verplichtingen mogen dan ook niet langer uit de weg gegaan worden. Juist die verplichtingen zullen een level playing field creëren waardoor alle marktpartijen in beweging komen, in plaats van op elkaar te gaan wachten uit angst voor concurrentienadelen.

4. Het Nationaal Energieakkoord zet duidelijke stappen op het gebied van fiscale vergroening, het afschaffen van milieuschadelijke subsidies en het beprijsen van CO2.

Inzetten op verduurzaming zonder dat dit wordt gesteund door fiscale maatregelen zal geen effect hebben. Het NE doet dan ook tenminste een aanzet tot een sterkere differentiatie van belastingen volgens een bonus-malusprincipe, waarin de vervuiler betaalt en de duurzame bespaart. Fiscale vergroening nalaten achten wij economisch onverantwoord, want het maakt onze economie kwetsbaarder voor toenemende prijsvolatiliteit van fossiele brandstoffen en schaarse grondstoffen. Geen experimenten, maar een inzet tot een geleidelijke, maar fundamentele en structurele systeemverandering.

In een recent verschenen rapport heeft het Internationaal Monetair Fonds (IMF) berekend dat het wereldwijd afschaffen van subsidies voor fossiele brandstoffen meteen resulteert in 13% minder uitstoot van broeikasgassen.³ Die rekensom is ook voor Nederland te maken. Elke euro die naar brandstofsubsidies gaat, kan niet meer aan andere beleidsdomeinen zoals volksgezondheid, onderwijs of infrastructuur gespendeerd worden. In het NE moeten dan ook serieuze stappen worden gezet die leiden tot het afbouwen van regelingen die fossiele brandstoffen bevorderen. Anders blijven we de rem op de vernieuwing financieel bevorderen en blijven we een ongelijk speelveld houden waar de duurzame energie in de Nederlandse context altijd aan het kortste eind trekt.

Fiscaliteiten inzetten voor een duurzame economie met duurzame energie als basis gaat veel verder dan energieproducenten en -gebruikers laten afrekenen. Het gaat om het stimuleren van een versnelde omschakeling naar duurzaamheid door installatiebedrijven, woningcorporaties, investeerders en gebruikers. Het ligt in ons bereik om al voor 2020 naar energiebesparende en liefst energieproducerende, duurzame gebouwen, kantoren, huizen, scholen, ziekenhuizen, zwembaden enzovoorts te komen. Een geweldige impuls voor de economie en het leefklimaat.

Tot slot: onderhandelen is geven en nemen. Tegelijkertijd staat hier de toekomst van Nederland op het spel: een halfzacht onderhandelingsresultaat schaadt de Nederlandse economie en samenleving als geheel en brengt ons in een nog slechtere uitgangspositie om onszelf uit de crisis te werken. Een intelligente versnelling van de verduurzaming van de economie begint bij een

³ IMF, Energy subsidy reform: lessons and implications; IMF Sees Big Gains from Energy Subsidies Reform, January 2013.

duurzame energietransitie. Niet meer, maar ook niet minder is wat wij van de SER en de onderhandelende partijen vragen.

U alle succes wensend,

Prof.dr. Annemieke J.M. Roobeek, Chair for Strategy & Transformation Management, Strategy Center, Nyenrode Business Universiteit

Prof.dr.ing. Jacques J.A.M. Reijniers MBA, Professor Purchasing Management, Center for Marketing & Supply Chain Management, Nyenrode Business Universiteit

Prof. Maurits van Rooijen, Rector en chief executive London School of Business and Finance, Londen, CEO (academic) Global University Systems BV, Amsterdam

Diana den Held, Researcher, Cradle to Cradle for Innovation and Quality, Department of Decision and Information Sciences, Rotterdam School of Management, Erasmus Universiteit Rotterdam

Dr. Karen K.E.H. Maas, Department of Business Economics, Erasmus School of Economics, Erasmus Universiteit Rotterdam

Rick Bosman, Researcher, Dutch Research Institute for Transitions (DRIFT), Erasmus Universiteit Rotterdam

Dr. J. (Hans) T.P. Derksen, Lector Biobased Economy, Hogeschool Van Hall Larenstein

Prof.dr. F.G.H. Berkhout, Professor of Innovation and Sustainability, Director of the Amsterdam Global Change Institute, Vrije Universiteit Amsterdam

Prof.dr. Louise E.M. Vet, Professor Evolutionaire Ecologie, Wageningen Universiteit, Directeur Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW)

Prof. J.D.M. (Anke) van Hal, Sustainable Housing Transformation, Center for Sustainability, Nyenrode Business Universiteit

Prof. Jacqueline Cramer, Professor Duurzaam Innoveren, Universiteit Utrecht.

Prof.dr.ing. Jan Rotmans, Professor Sustainable Transition and System Innovation, Dutch Research Institute For Transitions (DRIFT), Erasmus Universiteit Rotterdam

Ir. Jan Henk Welink, Secretaris Kennisplatform Duurzaam Grondstoffenbeheer, TU Delft

Prof.dr. Ad van Wijk, hoogleraar Future Energy Systems TU Delft

Prof.dr. Marko P. Hekkert, Head of Innovation Studies, Interim head Copernicus Institute of Sustainable Development, Faculty of Geosciences, Universiteit Utrecht

Prof. Paul van Seters, Professor Globalisering en Duurzame Ontwikkeling, Directeur Globus (Instituut voor Globalisering en Duurzame Ontwikkeling), TiasNimbas Business School, Tilburg University

Prof.dr. Rob van Tulder, Professor Internationale Business-Society Management, Rotterdam School of Management, Erasmus Universiteit Rotterdam

Dr. Frank Wijen, Universitair hoofddocent Strategic Management, Academic Coordinator Sustainable RSM, Rotterdam School of Management, Erasmus Universiteit Rotterdam

Prof.dr. Johan Wempe, Lector Governance, Hogeschool Saxion

Prof.mr. A.J.A.J. (Jan) Eijsbouts, Professor Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen, Universiteit Maastricht

Prof.dr. John Grin, Professor Policy Science, especially system innovation, Faculteit der Maatschappij- en Gedragwetenschappen, afdeling Politicologie, Universiteit van Amsterdam.

Prof.dr. Alfred Kleinknecht, Professor Economie van Innovatie, TU Delft

Jan Paul van Soest, Advies voor Duurzaamheid, Sustainability Consulting

Prof.dr.ir. Arjen A.E.J. Wals, Professor Sociaal Leren & Duurzame Ontwikkeling, Directeur Centrum Duurzame Ontwikkeling en Voedselzekerheid/Unesco Chair, Universiteit Wageningen

Prof.dr.ir. Andy van den Dobbelsteen, Professor Climate Design & Sustainability, Faculteit Bouwkunde, TU Delft

Prof.dr. B.J.C. Zoeteman, Professor Duurzaamheidsbeleid in internationaal perspectief, Universiteit van Tilburg